

“Alisher Navoiy va XXI asr”

9-ULUSLARARO KONFERANSI

Toshkent-Bursa, 2024-yil 8-fevral

“Ali Şir Nevai ve 21. yüzyıl”

9. ULUSLARARASI KONFERANSI

Taşkent-Bursa, 8 Şubat 2024

“Alisher Navo’i and the 21st century”

9th INTERNATIONAL CONFERENCE

Tashkent-Bursa, February 8, 2024

Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti
O‘zbekiston Respublikasining
Turkiya Respublikasidagi Elchixonasi
Bursa viloyati Usmong‘ozi tumani hokimligi
1326 Bursa Fatih muzeyi
Bursa Uludog‘ universiteti

«ALISHER NAVOIY VA XXI ASR»

mavzusidagi 9-uluslararo konferansi materiallari

Ali Őir Nevai TaŐkent Devlet Őzbek Dili ve Edebiyatı Őniversitesi
TŐrkiye'deki Őzbekistan BŐyŐkelĉiliĐi
Bursa Osmangazi Belediyesi
1326 Bursa Fetih MŐzesi
Bursa UludaĐ Őniversitesi

«ALİ ŐİR NEVAİ VE XXI. ASIR»

9. Uluslararası Konferans Bildirileri

8 Őubat 2024

TaŐkent - Bursa - 2024

muxlislari, tadqiqotchilar uchun ham muhim manbadir. Ushbu debochani muhimligining yana biri isboti u Navoiyning o'zi tomonidan bevosita yozilganidir. Sad timsolining debochada uchrashi Navoiy lirikasida ushbu timsol muhim ahamiyat kasb etadi degani emas, albatta. Buning sabablarini yuqorida ko'rib chiqdik. Shunchaki debochada sad timsoli Navoiy lirikasida, balki ijodida muhim o'rinda turuvchi Iskandar obraziga yondosh, uning bir belgisi, xususiyati sifatida foydalanilgan. Sad timsoliga tasavvufiy urg'u ham ko'p yuklatilmagan. Birgina g'azalida kibr haqida gapira turib, manmanlik yo'lingga mustahkam radmdir, uni yakson qilmasang, hech bir ish qila olmaysan deydi. Ana shu baytdagi sad timsolida bir qadar tasavvufiy mohiyat bor deyish mumkin. Yakuniy xulosa shuki, Navoiy lirikasida sad timsoli kam qo'llanilgan hamda ortiqcha tasavvufiy, majoziy ma'no kasb etmaydigan timsoldir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Navoiy, Aliшер. 1987. *Бадойиъ ул-бидоя*. МАТ. 20 томлик. Т.1. – Тошкент: Фан. – Б.689.
2. Navoiy, Aliшер. 1987. *Наводир ун-ниҳоя*. МАТ.20 томлик. Т.2. – Тошкент: Фан. – Б.622.
3. Navoiy, Aliшер. 1990. *Тарихи анбиё ва ҳукамо*. МАТ. 20 томлик. Т.16. – Тошкент: Фан. – Б.329.
4. Комилов, Нажмиддин. 2009. *Тасаввуф*. Тошент: Мовароуннаҳр – Ўзбекистон. – Б.447.
5. Кононов ва б. 1984. *Навоий асарлари изоҳли лугати*. 4 томлик. Т.1. – Тошкент: Фан. – Б.656.
6. Мухаммад Юсуф, Мухаммад Содик. 2008. *Тафсири ҳилол*. 6 томлик. Т.3. – Тошкент: Шарқ. – Б.673.
7. Исмонлов, Илёс. 2022. *Алишер Навоийнинг "Садди Искандарий" дostonи генезиси ва поэтикаси*. DsC. – Тошкент. – Б.292.
8. Wallis Budge, Ernest A.. 1889. *The History of Alexander the Great, being the Syriac Version of the Pseudo-Callisthenes. Edited from five manuscripts, with an English translation and 272 notes.* – Cambridge: At the University press. – P.680.

ALISHER NAVOIY ADABIY MEROSI TADQIQIDA FAXRIY HIROTIY "RADOYIF UL-ASH'OR" ASARINING O'RNI

Nazora Bekova

*Buxoro davlat universiteti professori,
filologiya fanlari doktori,
bekova.nazora@mail.ru*

Ba'zi manbalarda hazrat forsiy she'rlarida ham Navoiy taxallusini qo'llagani haqida ma'lumotlar uchraydi. Shoirning zamondoshi Faxriy Hirotiy (1443-1556) "Radoyif ul-ash'or"ining mukammal nusxasining topilishi [Shodiyev,1982:5] ham uning forsiy merosini o'rganishda muhim hodisalardan biri bo'ldi. XV asr oxiri va XVI asr o'rtalarida yashab ijod etgan Faxriy Hirotiy o'z zamonining etuk shoirlaridan biri, atoqli tarjimon va iste'dodli adabiyotshunos olim sifatida butun Xuroson va Movaraunnahrda keng shuhrat qozongan edi.

Alisher Navoiy merosini atroflicha o'rgangan, uning asarlaridan katta badiiy zavq olgan bu iste'dodli adib 1511-1522-yillar orasida "Majolis un-nafois"ni fors tiliga tarjima qilib, uni "Latoifnoma" deb atadi. O'z tarjimasiga yangi 9-majlisni kiritdi va unga Alisher Navoiy haqidagi ma'lumotlarni hamda "Majolis un-nafois"ga kirmay qolgan yana 189 shoir haqidagi qimmatli faktlarni ham ilova qilib, bu asarni yanada boyitgan edi.

Faxriy Hirotiy Alisher Navoiy ijodidan har tomonlama bahra olib ,she'riyatda ham, tazkirachilikda ham uning an'analarini davom ettirdi. Alisher Navoiy asarlarini puxta va atroflicha o'rgangan, tarjima qilgan, o'z "Radoyif ul-ash'or"iga uning forsiy g'azallarini ham tanlab kiritgan bu ajoyib olimni o'z zamonasining etuk navoiyshunoslaridan biri edi, desak yanglishmaymiz.

Faxriy Hirotiyning mazkur asarida Alisher Navoiyning forsiy g'azallariga ham keng o'rin berilgan bo'lib, bu she'rlarga u "Mavlono Mir Alisher bo taxallusi Foni go'yad" (Mavlono Mir Alisher "Foniy"taxallusi bilan aytur), "Amir Alisher go'yad"(Amir Alisher aytur), "Amir Alisher farmoyad"(Amir Alisher buyurur), "Mir Alisher bo taxallusi Foni farmoyad"(Mir Alisher "Foniy"taxallusi bilan buyurur)tarzida sarlavhalar qo'yganki, Faxriy Hirotiy "Radoyif ul-ash'or"idagi "Foniy"taxallusi bilan yozilgan bu g'azallar qaysi Foniyniki ekan? Kashmirlik Muhsin Foniynikimi? Hoja Dehdor Foniynikimi? Yoki Alisher Navoiy - Foniynikimi, - deb ikkilanishga hojat qolmagan. Chunki yuqorida ta'kidlaganimizdek, Faxriy Hirotiy o'z kitobida har bir g'azalni keltirishdan oldin bu kimning g'azali, o'sha muallifning qaysi taxallus bilan yozgan g'azali ekanligini aniq ko'rsatib o'tgan.

Ergashali Shodiyev Faxriy Hirotiy tomonidan tartib berilgan bu kitobdan Alisher Navoiy - Foniya tegishli bo'lgan she'rlarining katta bir qismini ajratib oladi va uni "Devoni Foniyning" professor Hamid Sulaymon tomonidan nashrga tayyorlangan nusxa bilan solishtirib chiqadi. Olim Faxriy Hirotiy "Radoif ul-ash'or"ida Foni taxallusi bilan keltirilgan o'ndan ortiq g'azal "Devoni Foni"ning Alisher Navoiy asarlari kulliyoti tarkibida nashr etilgan nusxasida ham mavjud ekanligini aniqlagan. Nazardan o'tkazganimizda, mazkur g'azallar shoir asarlarining yigirma va o'n tomligidan ham o'rin olganligiga amin bo'ldik. Masalan, Navoiy kulliyoti 15 tomligining 5-tom 1-kitobining 70,128,160,148, 5-tom 2-kitobining 126,128, 266-sahifalarida keltirilgan g'azallar Faxriy Hirotiyning "Radoif ul-ash'or"ida ham uchraydi. Olimning ta'kidlashicha, ammo bu g'azallarining ayrim bayt va satrlar orasida joylashtirilgan iboralarida goho farq va tafovutlar ko'zga tashlanadi. Bu tafovutlar Alisher Navoiy forsiy she'rlarini yanada chuqurroq o'rganish ,"Devoni Foni"ning ilmiy tanqidiy matnini tuzishda manbaashunos olimlarimizga qo'l kelishi mumkin.

E.Shodiyev haqli savol qo'yadi: "Faxriy Hirotiy "Radoyif ul -ash'or"ida Alisher Navoiy g'azali sifatida berilgan bu she'rlar ustod Sadriddin Ayniy tuzgan kichik majmuada ham mavjud. Shunday ekan, bu g'azallarni Alisher Navoiy qalamiga mansub emas, deb qarasaq to'g'ri bo'larmikin? To'g'ri, bu forsiy g'azallar "Devoni Foni"ning Parij nusxalarida uchramasligi mumkin, ammo she'rlar "Devoni Foni"ning boshqa mukammal nusxalarida ham uchrab qolishi mumkin-ku, axir! Biz shoirning "Devoni Foni"ga kirmay qolgan forsiy she'rlari bo'lishi mumkin emas, deb ayta olamizmi? To'g'ri, Hamid Sulaymon "Xazoyin ul-maoniy"ning mukammal nusxasini nashrga tayyorlaganda Navoiy tomonidan "Xazoyin ul-maoniy"ga kiritilmay qolgan yigirmadan ortiq g'azal, bir qator ruboiylar, fardlar va qit'alarni aniqlab, nashr ettirgan edi-ku!" [Alisher Navoiy, 1960: 773-794].

A.Hayitmetov Alisher Navoiy lirikasining ba'zi masalalari yuzasidan fikr yuritganda Alisher Navoiyning rasmiy devonlariga kirmagan Xondamirning "Makorim ul-axloq", Vosifiyning "Badoye ul-vaqoe" asarlarida, shuningdek, "Tom ut-tavorix" asarlarida keltirilgan bir qator she'rlar yuzasidan so'z yuritar ekan: "Umuman, Navoiy davridagi va undan keyinroq yozilgan tarixiy, adabiy, ilmiy manbalarni sinchiklab o'rganish Navoiyning forsiy tilidagi ijodi, umuman, lirik ijodi haqida yangi ma'lumotlar berishi shubhasiz",-degan edi [Hayitmetov, 1981: 28].

Haqiqatan ham Navoiyning forsiy va turkiy g'azallari turli manbalarda ko'plab ko'zga tashlanmoqda. Tojik olimi A.Muxtorov XVI asr shoiri Muhammad Solihning yangi topilgan "Risola dar bayoni mazoroti Balx"asari haqida so'z yuritar ekan, Alisher Navoiyning 1480-1481 (885hijriyda) yillarda Husayn Boyqaro topshirig'i bilan Balxga kelishi haqida ma'lumot beradi va

uning Balx shahri haqida yaratgan forsiy she'ri yuqoridagi asarda keltirilganini ma'lum qiladi [Muxtorov, 1975:21]. Yana boshqa bir qator manbalarda ham Navoiyning "Devoni Foniyy" kitobiga kirmay qolgan forsiy g'azallari uchrab turishi tabiiy bir holdir.

Faxriy Hirotiy "Radoyif ul-ash'or" idagi :
Chashmi man bar safhan zar dambadam simob rext,
Bar umedi dardi vaslat gavhari serob rext.
Shomi g'amat giriftu nayomad sahar maro,
Ro'zi shabam g'izo shuda xuni chigar maro.
Hijobi rah zi sozad zi donishu amal ast,
Kushodi kor za lutfu inoyati amal ast.

matlali bilan boshlanuvchi yana bir qator g'azallar keltirilganki, "Amir Alisher go'yad", "Mavlono Mir Alisher bo taxallusi Foniyy go'yad", "Mir Alisher bo taxallusi Foniyy Farmoyad" sarlavhalari bilan keladi. Bizning nazarimizda ham Faxriy Hirotiy keltirgan bu g'azallar Alisher Navoiy qalamiga mansubdir. Ba'zi olimlarimiz Alisher Navoiy forsiy she'rlarini faqat "Foniyy" taxallusi bilan yaratgan. "Navoiy" taxallusi bilan esa forsiy she'rlar yozmagan, degan fikrni bayon etadilar. Faxriy Hirotiy "Radoyif ul-ash'or" idagi Alisher Navoiyning ko'pchilik g'azallari "Foniyy" taxallusi bilan, ba'zan g'azallar esa "Navoiy" taxallusi bilan ham keladi. Masalan, o'sha asardan o'rin olgan quyidagi g'azalga e'tibor beramiz:

Chashmi sho'xi yoru dar dunboli abro' xoli o',
Xast oxue,ki chug'ze boshad az dunboli o'.
Na'lu dog'am hast go'yo az sumi aspash nishon,
Baski dar maydon chu xoki rax shudam pomoli o'.
Chashmam az savdoyi xattash xushk gashta chun qalam,
Tobho dar rishtai chonam ba soni noli o'.
Mardumi chashmi Navoiy qatra afshonad zi ashk,
Zor chu yak tifle, ki obafshon ast amvoli o'.

Bu g'azal biroz boshqacharoq shaklda Sadridin Ayniyning "Alisher Navoiy" monografiyasida keltirilgan. Ustod Ayniy o'z kitobining ilova qismida "Navoiy" taxallusi bilan yozilgan g'azal deya alohida ajratib keltirilgan g'azal quyidagicha:

Chashmi sho'xi yor az dunboli abro' xoli o',
Hast oxue ki charg'i boshad az dunbole o'.
Na'ldog'am hast go'yo az sumi aspash nishon,
Baski dar maydon chu xoki rax shudam pomoli o'.
Chun ruxash binam, shavad az zavq holi man digar,
Zavqi in mane kase donad, ki gardad holi o'.
Gar ravad dil meravat az bahri tash'eash zi pay,
Gar rasad jon merasad bar lab ba istiqboli o'.
Mardumi chashmam, Navoiy qatra afshonad zi ashk,
Rost chun tifle, ki obafshonda..... o' [Ayni, 1963:439].

Sadridin Ayniyning xabar berishicha, bu g'azalni Alisher Navoiy o'z ustoz Abdurahmon Jomiyning:

Murg'i jon kardi, havoyi donahon xoli o',
Gar nabasti rishtan log'artani man boli o'.

matlali g'azaliga javoban yaratgan bo'lib, Navoiyning bu forsiy g'azaliga Riyoziy Samarqandiy, Hiloliy, Sayfiy Buxoriy, Xoja Musayib Devon kabilar tatabbu' bitganlar [Ayni, 1963: 439]. Yuqorida keltirilgan bu dalillardan Alisher Navoiy turkiy tildagi asarlariga ham "Foniyy" taxallusini

qoʻllagani singari oʻzining forsiy gʻazallaridan ayrimlarini "Navoiy" taxallusi bilan yozgani haqidagi fikrlarni Faxriy Hirotiyning bu asari toʻla tasdiqlaydi.

Faxriy Hirotiy "Radoyif ul-ashyor"ida shoirning "Navoiy" taxallusi bilan yozilgan forsiy gʻazallari yana uchraydi. Quyida keltirilgan gʻazalga ham shoir "Navoiy" deb imzo chekkan:

Novake, shoʻxe gahi mahvi chone monda,
Dar tani zoram chi magʻzi ustuxone monda.
Naqshi laʼli tu suman, yori miskini tu man,
Az mahi parvin, ki oʻ bar osmone monda.
Raft jonu dinu dil az mann, chu rafti, voy man.
Botini tanho gʻarib az korvone monda.
On, ki bigzasht, az chavoni, dar pai piri fitod,
Az yaqin aftodavu, dur az kamone monda.
E, Navoi, bo sagi koʻyash nagashti oshno,
Doʻst medoram turo to nim jone monda.

Umuman, Fahriy Hirotiyning bu asari har tomonlama oʻrganish va tadqiq etishga arziydi. Bu asardan faqat Alisher Navoiyning sheʼrlarigina emas, balki Navoiy zamondoshlarining koʻplab noyob forsiy gʻazallarini topish va bu sheʼrlardan ajoyib guldasta tuzish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Амир Алишер Навоий (Фоний). – Кобул .1346. Саҳ.10
2. Алишер Навоий. Хазойин ул-маоний. 4- том.Фавойид ул-кибар. Илмий-танқидий текст асосида нашрга тайёрловчи Ҳамид Сулаймон. –Т.: Фан, 1960. –Б.773-794.
3. Айни. Куллиёт. Жилди II. Китоби якум. –Д. 1963. Саҳ.439.
4. Навоий Алишер. Мукамал асарлар тўплами. 20 томлик. 6-том. Фавойид ул-кибар. –Т.: Фан, 1990. –Б.343.
5. Мухторов А. Аз паи тарихи куҳан. –Д. 1975.Саҳ.21.
- 6.Садриддин Айни. Намунаи адабиёти тожик. –М.1923.Саҳ.180.
7. Тухфаи Соми.Таълифи Сом Мирзо Сафави. / Ба ташеҳи Воҳиди Дастгири. –Техрон , 1314 хижрий йил ҳисоби. Саҳ.181.
8. Шодиев Э. Алишер Навоийнинг форс-тожик тилидаги асарлари. –Т.:Фан, 1990, 23-бет.
9. Шодиев Э. "Радойиф ул-ашъор"да Навоийнинг форсий ғазаллари // Ўзбек тили ва адабиёти, 1982. №5.
10. Ҳайитметов А. Навоий лирикасининг баъзи масалалари // Навоий ва ижод сабоқлари. –Т.: Фан, 1981. –Б.28.
11. Ҳофиз Нурмухаммад. Таърихи Мазори шариф. –Кобул, 1325.Саҳ.31.

MUNDARIJA

Shuhrat SIROJIDDINOV. So'zboshi	7
Şuhrat SİRACİDDİNÖV. Ön söz	9
<p>I SHO'BA. ALISHER NAVOIY ADABIY MEROSINING JAHON TAMADDUNIDA TUTGAN O'RNI VA ADABIY TA'SIR MASALALARI</p> <p>I OTURUM. ALI ŞİR NEVAÎ'NIN EDEBI MİRASININ DÜNYA MEDENİYETİNDEKİ YERİ VE EDEBİ ETKİLEŞİM</p> <p>PANEL I. THE ROLE OF ALISHER NAVO'I'S LITERARY HERITAGE IN WORLD CIVILIZATION AND THE ISSUES OF LITERARY IMPORTANCE</p>	
Prof. Dr. Vahit TÜRK. Ali Şir Nevâyî Mirasinin Türk Kültüründeki Yeri	11
Prof. Dr. Benedek PÉRI. Mîr 'Alîşîr Navâyî and a Popular Ottoman Imitation Network From the 16th Century	18
Muslihiddin MUHIDDINOV. Alisher Navoiy va salafari ijodida so'z fazilati	28
Dr. Kemal Yavuz ATAMAN, Pr. Dr. Dilnavoz YUSUPOVA. Global/Küresel Şahsiyet Olarak Ali Şir Nevâyî	36
Razmi GHOLAMREZA. Nevâi Şiirde Timurlu Edebi Üslubun Kurucusu (Timurlu Üslubu Teorisi)	46
Abdulhay SOBIROV, Zamira DJURABAYEVA. O'z zamonasidan ilgarilagan buyuk ijodkor	66
Yaşar QASIMBƏYLİ. "Xosrov və Şirin" və "Fərhad və Şirin" müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq müstəvisində	71
Nafas SHODMONOV. Navoiy g'azallariga Shayboniy javoblari	76
Alimuhtar MUHTAROV. Nizami Gəncəvidən Əlişir Nəvaiyə Türk Ruhunun XXI Əsrdə Təzahürləri	82
Bahodir KARIM. Alisher Navoiy va jadidlar (mavzuga döir ayrim muhazalar)	88
Baxtiyor FAYZULLOYEV. Adabiy ta'sir: Navoiy va Nishopiy	94
Burobiya RAJABOVA. Attor va Navoiy taqinida Robiya Adaviya siymosi	99
Ahmet AKALİN. Ali Şir Nevai'nin Özbekistan'ın Yumuşak Gücü İçerisindeki Konumu	105
Ergash OCHILOV. Alisher Navoiy va Nosir Buxoriy	109
Pəri HÜMBƏTOVA. Məsihi Təbrizinin Əlişir Nəvaiyə yazdığı təxmisləri	114
Gulbahor ASHUROVA. O'zbek adabiyotida Navoiy obrazi tədriji	119
Şəhla MƏCİDOVA. Əlişir Nəvai yaradıcılığında Nizami Gəncəvi əzəməti	124
Saidbahrom AZIZOV. Important Astronomical Concepts in the works of Alisher Navoi	128
Shermuhammad AMONOV. Adabiy izdoshlik: Navoiy va Tabibiy	136
Mabhat PULATOVA. Jomiy, Navoiy va Fuzuliy "Arba'in"larida hadislarining adabiy taqini masalari	141
Sherxon QORAYEV. Abdurahmon Jomiyning kitobxonlik kechalari va Alisher Navoiy	147
Erfan Eshghi nour YASIN OĞLU. Nevai ve Nesimi arasindaki benzerliklere ve	151

TEZISLAR

Axmedova Shoir. Navoiy va Jomiy maktublarida badiiy ijodga munosabat	586
Abdurahmonova Barno, M. Solijonova. Furqat ijodida navoiyona ohanglar	589
Abdullayeva Marg'uba. Maqolat va hikoyat uyg'unligi	592
Ashirmatova Madina, Xojimatova Barno. Alisher Navoiy asarlarining Turkiya adabiyoti va adabiyotshunosligiga ta'siri	596
Abduraimova Xafiza. Alisher Navoiy g'azaliyotida sad timsoli	599
Nazora Bekova. Alisher Navoiy adabiy merosi tadqiqida Faxriy Hirotiy "Radoyif ul-ash'or" asarining o'rni	603
Dehqonov Akramjon. "Hayratul abror"dagi "tot" so'zi haqida	607
Jamolova Zibla. Alisher Navoiyning "Majolis un-nafois" asarida adabiy obzor janriga xos unsurlarning tahlili	610
Jo'raboyev Nosir. Alisher Navoiyning tarixiy asarlari manbalari	614
Jo'rayeva Sobira. Navoiy va Shukuriy	617
Dilfuza Zaripova. Huvaydo ijodida Navoiy an'analari	620
Iskandarov Fayzulla. "Farhod va Shirin" dostonidagi na't boblarining g'oyaviy-badiiy xususiyatlari	624
Ibotova M. Alisher Navoiy lirikasida ruhning badiiy ifodasi	627
Meliyev Suvon. Alisher Navoiy va Chingiz Aytmatov: qiyos hadlari	630
Babanazar Murtazayev. "Sab'ai sayyor" va "Hasht bihisht"da Dilorom obrazi	632
Mamatqulov Muzaffar, Fayzullayeva Obidaxon. Tuyuq janri takomili va Alisher Navoiy tuyuqlari	639
Nazarov Nasriddin. Alisher Navoi phenomenon in the development of cultural processes	643
Rahmatov Mardon. Alisher Navoiy g'azallarida nutq subyekti	647
Rahmonov Vahob, Nishonov Shavkat. Navoiyona badiiyat mo'jizalari	652
Rajabova Ma'rifat. Alisher Navoiy she'riyatida ruh sayrining badiiy taqini	654
Rahmonova Zulayho. Jonimni habib ayog'i tufrog'ig'a sol..	657
Saidova Rayhon. Alisher Navoiy "Mahbub ul-qulub" asarida ijod va ijod ahli haqidagi qarashlari tahlili	660
Sanakulov Ulug'bek. Alisher Navoiy she'riyatda Layli Va Majnun timsollari taqini an'anasi	664
To'xtamuratov Furqat. Qo'lyozma bayozda Navoiy g'azallari matniy tadqiqi	668
Temirov Farrux. Sadridin Ayniy – Navoiy ijodiy merosi tadqiqotchisi	671
Tojiyev Dostonjon. Historical significance of "Alisher Navoi international award"	674
Tojixon Sabitova. Nizomiy Ganjaviy va Alisher Navoiy asarlarida shohlar vasfi	678
Tuychiyeva Maxfuza. Navoiy ijodini o'rganish tajribasi bir ruboiy misolida	681
Xaliyeva Gulnoz. "Muhokamat ul-hug'atayn" asarida qiyosiy metodologiya asoslari	685
Ko'jayev Tohir. Navoiy g'azallaridagi ayrim obrazlar xususida	688
Xasanova Barno. Navoiyning peyzaj lirikasi	691
Ulug'murodova Kamola. "Navodir ush-shabob"da Layli obrazining badiiy taqini	694
Haydarova Gulhayo. Alisher Navoiy an'analari va XX asr o'zbek g'azaliyoti	698